Чурапчыга күн тахсар !

САҺА ОЛОХ

Чурапчы үлүүкүр гаҕыата

2011 сыл Тохсунньу 25 күнэ оптуорунньук №7 (10256)

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Улуус дьаһалтатын отчуота

ЧУРАПЧЫ НЭҺИЛИЭГЭР

Тохсунньу 21 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгин дьоннар-сэргэлэр улуус дьаһалтата отчуоттаата. Семен Яковлев салалталаах бастакы бөлөх "Айылгы" Культура уонна духуобунай сайдыы кириитэр сырытта.

Сүрүн дакылааты Семен Илларионович авхыстын кириитэн нэһилиэнньэ интэриһиргиир боппуруоспарын ыйытылласта уонна этиилэрин этта. Улуустаабы гимназия директора Марианна Манасытова оскуола экономикатыгар төлө үп көрүллэрин, автобус туһунан ыйытылласта. Чурапчы олохтоохо Иван Пономарев тыа хаһаайыстыбатын боппуруоспарыгар быйыл да үгүһү ыйытта. Маны таһынан дьиэ-уот коммунальнай хаһаайыстыбатыгар, эмп-томп, газ ситимэ Чурапчы нэһилиэгэр киириитин, кими бааннык туһунан ыйытыылар кирдилэр. Начальнай оскуола орто оскуола саспаабыгар холбонуутун учууталлар биир сыгыы боппуруоһунан киллэрдилэр. Сүрүн боппуруоһунан "Маҥнаайы оонньуулара" спартакиадаҕа туох тутуу ыытылларын ыйытыстылар. Бу мунньахха Чурапчы-Дьокуускай маршрутунан уонна нэһилиэк иһиигэр сүүрэр таксилар сырыыларын туһунан киэҥ көҥэтии тарыста. Олохтоохтор туох миэрэ ыллыыллыахтаарын ыйыталастылар. Нэһилиэк илин оттүгэр сытар РЭС туолбэтигэр суол-иис суоҕун олохтоохтор этиллэр. Урукку аэропорт сиригэр аттыы-эргиэн кириэ тутуллуохтаарын мустубут дьон биһиэхтэ уонна итти бырайыак олоххо киирэригэр баҕарда. Улуус кириитэр биллэгин туругунан оҕолор ангардара эрэ уһуйаанынан хабыллар ыыхтаах. Ол иһин нэһилиэнньэ уһуйаан дьиэтэ тутулларын гуруорсар. Инбалит оҕолорго көмөлөөх үп-үгүү өстөөх. Нэһилиэк ыраах буолуутунан бөҕү-сары тиэйиигэ комсомоһорго, тэриллибит ТОС-тарга хамнас көрөрө этии киирдэ. Чурапчытаабы реабилитационнай кириитэр-уотунан комсомоһорго, инбалит оҕолор миэстэтигэр эмтэнэллэрин, көрдөрүнэллэрин тэрийиини ылсарга этиилэр.

Нэһилиэнньэ улуус ыыппыт үлэтин сөптөөҕүнэн сыаналаата.

Аграфена КУЗЬМИНА.

***

Тохсунньу 21 күнүгэр улуус дьаһалтатын отчуоттуттар Степан Анатольевич Сарыдаев салайаччылаах болох Чурапчы сэлиэнньэтин Мурун-Тыымпыйа тоҥторутар сырыгга. Мунньах 2 №-дээх орто оскуола актовай саалатыгар ыыппыппыт.

Мунньахха мустубуттар бу тоҥторго оҕо албэбитинэн саҥа уһуйаан аһыллыытыгар, Юбилейнай уулусса оҥоһуллуутугар, ыты иитиини бөрөдьөтөйүгүнэ, улуус кириитэр эльбэх иһи мустар сирдэригэр туалеттары тутуута, о. д. а. боппуруостары биэрэн туспаах эстиэттэри ыыппыттар.

Кэпсэтиигэ тыл эппит "Кыталлык" уһуйаан сэбиэдиссэйэ В. П. Пудова улууспут иһигэр үлэлиир бэйэбит тэриллэрбитин ойуургэ, үлэ объемун улаатыннарарга этта. Мурун-Тыымпыйа нэһилиэнньэтэ, оҕото-уруута элбэбитин, уһуйаан ангарын эрэ хабарыынан саҥа тутуу наадатын, маныаха бырайыак оҥотторбутун, үп-харчы көстөр түбэлтэтигэр дьаһалта тутууну саҕалатарга болҕом буолуохтаабын туруоруста. Кэлиэхтэ кэмнэ уһуйаанныарга бюджеттан үп көрүллүүтэ аччаабытын болҕотоотэ, оҕо аһылыгар сөп буолар үбү толору көрөрө, төрөппүттэртэн киирэр харчыны оонньуур атыылаһыыларга туттарга этта.

Үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат директора Г. Г. Монастырев улуус кириитэр отчуоттар үс сириэн тэриллибиттэрэ табыгастаабын болҕотоотэ. Салайар тэриллэтэ автономнай тэриллэ буоларыгар улуус дьаһалтата көмөлөһөрүгэр, комбинат үлэтин кэҥэтэргэ, саҥа объектары тутарга этта. Мурун-Тыымпыйа олорор сирэ кэҥэбитинэн, дьиэ-уот эльбии турарынан кэлэр өттүгэр медпункт тутуллара наадатын салалта болҕомтоор ылыллыбыт туруоруста.

Мунньах кыттыылаахтара биир саҥаанан улуус дьаһалтатын үлэтин сөптөөҕүнэн аҕаҕа куоластаатылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Чурапчытаабы таҥара дьиэтин сибэтии буолбута 160 сылыгар

ВОЗНЕСЕНСКАЙ ТАҤАРА ДЬИЭТЭ

Саха сирэ Арассыыйа бас бөлөхтэригэр киирэн православнай итэҕэлгэ ыыммыта. Христианство итэҕэлэ бастаан уталыыра-ыыралаан, онтон улам киэҥник Саха сирин территориятыгар тарҕаммыт. Арассыыйа империятын сүрүн административнай көрүүгэ – куубернаҕа православнай итэҕэлгэ инэрии буолар. Кыһыыраахха сытар, сайдыы үгтэммэтэх ыарахан усулуобуйалаах духуобунас итэҕэллээхтэрэ соҥуну, сырдыгы, үөрэҕи тарҕатаччы быһыытынан сыаналаммыттара 18-с үйэ иккис аҥарыгыттан бастакы православнай таҥара дьиэлэрэ Саха сиригэр духуобунас боар буолбуттара. 19-с үйэ саҕаланыытыгар номнуо 19 храм баара. Таҥара дьиэлэрин тутуунан үлүһүйүү чуолкай Дьокуускай епархия үөскэһиитэн (баар буолбутуттан) бастаан. 1870-1914 сыллар иккі ардыларыгар епархияҕа 94 саҥа калин (приход) бастаан.

2011 сылга Чурапчы сэлиэнньэтигэр Вознесенскай таҥара дьиэтэ сибэтии буолбута 160 сыла баллаан.

Чурапчыга Вознесенскай таҥара дьиэтэ 1848 сыллаахха Боотуруускай улуус приходаларын үбүнэн тутуллубута уонна 1851 сыллаахха баллаан ыйын 20 күнүгэр саҥа дьиэҕэ киирии сибэтии оҥоһуллан (освящение) үлэҕэ киирбитэ. 1898 сыллаахха иккі бүрүстүөлүөх саҥа Спас-Нолечителэ таҥара дьиэтэ тутуллубута. 1899 сыл бэс ыйын 11 күнүгэр бу дьиэни Никапор аҕабыыт (епископ) сибэтии гыммыта (сырдатыыта). Саҥа, сырдык таҥара дьиэтэ тас да көстүүтэ кыраһыабай, уурбут-туппут курдук бу дьиэни Боотуруускай улуус уран тарбахтаах мастар дьоно нэһилиэк аайыттан тэлбиллан, аналын киирэн оҥорон-чочуйан тутан таһаарбыттарын баллаатыгыттан наада. Ол курдук, Хаҥаар ууна Дмитрий Дьячковскай-Бэллиэскэй мастардаабыта, норуоҕа уос номоҕо буолбут Саха ойуулуур-дьүһүннүүр искусствотын төрүттэбит иконописец И. И. Сивцев-Мытыйааны иконостаһын оҥорбута, түннүгүн тааһын (соҕурууттан аҕаллыллыбыт) барытын бэйэтэ быспыта. Бу илин энэрэ суох тоҕус куполлаах бэрт сиэдэрэй көстүүлүөх улахан дьиэ этэ. Таҥара дьиэтин иһиэн баай кириэлэрдээх библиотека үлэлиирэ. Кириэлэрэ сүрүн суоллаларадьону көрөҕү-сырдыкка ыыйыы, үөрэтии буолбута.

Сулуусканы 2 састаабынан үлэлии ыыталлара-2 аҕабыыт уонна 2 салгыыр аҕаар киһи (псаломщик). Кириэлэри көҥулдастаа хамнаһынан, дьиэнэн хаачтыйара. Бу сулуусна 99 дьиэтэлиэй сири бас билэрэ. Таҥара дьиэтин таһыгар үлэйиттэрэ аналлаах 4 дьиэни туппуттара.

1911 сыллаах биэрэпис көрдөрүүтүнэн Чурапчытаабы таҥара дьиэтин иһиэн 3306 киһи олорбута (2-с, 3-с, 4-с Хатылы, 1-ыы уонна 2-с Бологур, Талей). 1920 сылларааччаа таҥара дьиэтин сабан уонна көтүрэн уоскай дьиэ оҥорбуттара. Аастыт үйэ 90-с сылларыгар куполлары чөтүгэр түһэрэн таҥара дьиэтин музей оҥорон үлэлэтэ сылдьыбыттар.

Документтар кэпсиллэриэн Чурапчытаабы таҥара дьиэтигэр маннык дьон үлэлии сылдьыбыттар:

Иван Николаевич Винокуров-1864 сыллаахха Верхоянскай уокурук Дьокуускай епархия дьяк дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Дьокуускайдаабы духуобунай семинарияҕа үөрэммит. 1948 с. Ожогинскай таҥара дьиэтин псаломщиттан, 1870 с. Чурапчы салгыныттан таҥара дьиэтигэр үлэлэбит. 1883 с. Сулуччы таҥара дьиэтин үлэһитэ, диакон саҥын ингэллэр, онтон священник оҥорон Индигирдээҕи Зашиверскай таҥара дьиэтин иэрийбиттэр аҕыллар. 1893 с. Хайахсыттаабы таҥара дьиэтигэр көһөрүлүү. 1902 с. Краснояарскай куорахха таҥара дьиэтигэр барар.

Иван Михайлович Винокуров 1864 сыллаахха священник дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Дьокуускайдаабы духуобунай училищены үөрэммит. 1882 с. Дьокуускайдаабы кафедральнай собор псаломщиттан аналлыт, онтон 1883 с. Благовещенскайдаабы Походнай таҥара дьиэтигэр көспүт. 1885 с. Бороҕоноосу таҥара дьиэтин псаломщита буолар. 1887 с. Дьааныыстаабы таҥара дьиэтигэр үлэлиир. 1893 с. диакон саҥын ингэрэн Дьокуускай куорат Богородицкай таҥара дьиэтигэр аналар. 1896 с. священник буолар уонна Чыгыыстаабы таҥара дьиэтигэр сулуусналыыр. 1909 с. бэйэтин көрдөһүүтүнэн Чурапчыга таҥара дьиэтин настоятелинан аналар.

Степан Евстафьевич Логинов-1855 сыллаахха священник дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Дьокуускайдаабы духуобунай училищены бүтэрбит. 1872 с. Дьөгүлэйскай таҥара дьиэтигэр псаломщиттан аналар, 1881 с. Богородскай таҥара дьиэтигэр көһөр. 1885 с. диакон саҥын ингэллэр уонна кэлин Абаҕынскай таҥара дьиэтигэр священник саҥын биэрэллэр. 1896 с. Аммаабы таҥара дьиэтигэр көһөр. 1913-1914 сс. Чурапчыга таҥара дьиэтигэр священнитинан кэлэр. 1922 с. хаайыллыыбыт.

Илья Сильвестрович Некрасов 1838 сыллаахха дьяк дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Рязанскайдаабы духуобунай училищены бүтэрбит. 1845 с. Солтаминскай манастыыр истэҥчитинэн киирэр, онтон 1856 с. бэйэтин көрдөһүүтүнэн Дьокуускай куорат епархиятын Предтеченскай таҥара дьиэтигэр дьячоктанан аналан сулуусналыыр. 1857 с. Дьокуускай куорат Преображенскай таҥара дьиэтигэр көһөр. 1861 с бэйэтин көрдөһүүтүнэн Амурскай уобаласка айаннаан уонна Благовещенскай куорат таҥара дьиэтигэр дьячоктанан аналар. 1862 с. диакон саҥа ингэриллэр. 1869 с. бэйэтин баҕатынан Дьокуускай куорат епархия Дьокуускайдаабы Троицкай собор диаконынан аналар. 1870 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэтигэр кэлэр уонна 1871 с. священник буолбут. 1879 с. Таатталаабы таҥара дьиэтигэр настоятелинан көспүт. 1883 с. Сиинкэҥи, 1888 с. Одуунскай таҥара дьиэлэригэр үлэлэбит. 1891 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэтигэр үлэлии кэлбит.

Николай Матвеевич Петров-1851 сыллаахха псаломщик дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. 1876 с. Дьокуускайдаабы духуобунай училищеҕа үөрэммит. 1870 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэтигэр псаломщиттан аналар. 1880 с. Сулуччытаабы таҥара дьиэтигэр сулуусналыы кэлэр. 1884 с. Чурапчы, 1896 с. Амма уонна Дьааныыстаабы, 1897 с. Сылаг, 1902 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэлэригэр үлэлиир.

Пантелеймон Матвеевич Попов-1876 сыллаахха священник дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Дьокуускайдаабы духуобунай училищеҕа үөрэммит. 1893 с. Дьокуускай куорат Преображенскай таҥара дьиэтигэр псаломщиттан аналар. 1894 с. Тыллыминскайдаабы таҥара дьиэтин псаломщита буолар. 1895 с. Хаҥалас, 1896 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэлэригэр үлэлиир. 1890 с. диакон саҥа ингэриллибит.

Иннокентий Васильевич Протопопов-1895 сыллаахха Дьокуускайдаабы епархия священник дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Дьокуускайдаабы духуобунай училище иккис кылааһын үөрэнэн бүтэрбит. 1878 с. Чурапчытаабы таҥара дьиэтин пономарынан аналлыт. 1884 с. Сулуччытаабы таҥара дьиэтигэр псаломщиттан көспүт. 1893 с. Модут таҥара дьиэтигэр сулуусналаабыт.

Николай Ксенофонтович Силин-Дьокуускай куорат олохтооҕо. 1875 с. алтыныы 20 күнүгэр приказчик дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт. Духуобунай семинарияны үөрэнэн бүтэрбит. Кылгас кэмнэ таайыгар И. И. Сивцевтэ приказчиттанан үлэлэхпит. 1907 с. духуобунай саҥы ылбыт. 1909-1912 сс. Уоһаа Бүлүүтээҕи таҥара дьиэтигэр священнитинан сулуусналаабыт. 1912-1915 сс. Таатталаабы таҥара дьиэтин священнита. 1915 с. псаломщик дуоһунаһынан көҥөн Тиит-Арыы таҥара дьиэтигэр сулуусналаабыт. 1917 с. Дьокуускай куоракка олорбут, Дьокуускайдаабы епархиальнай дьахтар оскуолатыгар үлэлэбит. 1919-1924 сс. Чурапчыга кэлэн тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктаан олорбут. 1924-1928 сс. Нам ороҥуонтар Кэбэйи нэһилиэгэр священнитинан үлэлэбит. 1929 с. Горнай ороҥуонтар священнитинан үлэлэбит. 1930 с. Дьокуускайга төннүбүт. 1934 с. Дьокуускайдаабы Николаевскай таҥара дьиэтигэр сулуусналаабыт. 1935 с. муус устар 27 күнүгэр хаайыллыыбыт, 1935 с. от ыйын 1 күнүгэр суутунан 5 сылга хаайыыга барбыт. 1938 с. муус устар ыйга Магаданскай уобалас Магадан куоратыгар өлбүт. 1992 с. муус устар 20 күнүгэр реабилитацияламмыт.

Саха сиригэр төһөнөн элбэх таҥара дьиэтэ үлэҕэ киирэр дэ, соччонан саха духуобунаһа сайдан, иитэр-үөрэтэр суоллата үрдэн иститэ. 20-с үйэ саҕаланыытыгар Саха сиригэр ыыппыллыыбыт таҥара дьиэлэрин тутуута туспа салаалардаах чөтчуламмыт системаҕынан ыыппыллыыбытын болҕотоохха наада. Бу барыта, биллэн турар, саха норуотун олоҕун сайдыытыгар сүнньэн суоллаах ыытара.

Биллэгин кэмнэ духуобунай өйүсаҕаана иитиигэ таҥара үлэһиттэрэ Чурапчы улууһутар сотору-сотору кэлэн лекция аҕаллар, дьонго сүбэ-ама биэрэллэр. Иннөгэ өттүгэр Чурапчы салгыныттан Спас-Нолечителэ таҥара дьиэтин чөлүгэр түһэрэр уонна үлэлэтэр сорук турар.

Ыстатыйаны историческай наука кандидата И. И. Юрганова «Церкви Якутии (краткая история). Якутск, 2005 г» кинигэтиттэн Чурапчы улууһун ыччаатынай архивиҥа М. М. Макарова тылбаастаата.

Инбэлиит оҕолор фестивалларын көрсө

УЛУУСПУТ ДЬОНУН АМАРАХ САНАА КОНЦЕРЫГАР ЫҢЫРАБЫТ!

Бу дьыл тохсунньу 28 күнүгэр улууспутугар "Мы вместе сможем больше" диэн инбэлиит оҕолорго улуустааҕы фестиваль ыытыллаары турар. Бу дьаһал "Я - автор" Бүтүн Россиятааҕы 2-с фестиваль чэрчитинэн тэриллэр. Фестиваль тэрээһиннэригэр улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйаччы С.А.Сардыдаев салайаччылаах 17 киһиттэн тэрийэр комиссия талыллан үлэлии сылдьар.

Улууска инбэлиит оҕолорго аналлаах ыытыллар улахан далааһыннаах дьаһал сыалынан-соругунан хаччахтаммыт кыахтаах оҕолор кыһалҕаларыгар общественность болҕомтотун тардыы, инбэлиит оҕолор ортолорутар айар дьоҕурдаах оҕолору булуу, пропагандалааһын, маннык талааннаах оҕолору ойуур уус-уран коллективтары үлэлэтиигэ материальнай өйөбүлү оҥоруу, анал киинэри тэрийиигэ үлэлэһии буолар. "Мы вместе сможем больше" фестивальга 3 сааһыттан 18-гар диэри саастаах инбэлиит оҕолор кыттыыны ылаллар. Оҕолор дьоҕурдарын араас көрүҥнэринэн көрүү ыытыллар. Ол курдук, уус-уран самодеятельность кыттыылаахтарын көрүү туһунан барыаҥ. Тарбахтарыгар талааннаах оҕолор үлэлэрин быыстапката тэриллиэҕ. Фестиваль бастакы түһүмэҕэ улуустарынан ыытыллар. Иккис түһүмэх бу дьыл кулун тутар ыйыгар Дьокуускай куорат биир бастыҥ сценатыгар буолара былааннанар.

Балаһыанньа быһыытынан, быыстапкаҕа айымныы, оҥоһук араас көрүнэ турара көҥүллэнэр. Оттон уус-уран самодеятельноска ырыа, үҥкүү, хоһоону, кэпсэни аҕыы, инструменнга оонньоһуун - барыта көҥүллэнэр.

Фестиваль Чурапчыга ыытыллар түһүмэҕэ сарсыарда 10 чаастан "Айылгы" КДСК ыытыллар. Ити чаастан дьаһал кыттыылаахтара 11 чааска диэри регистрацияны барыахтара. 11 чаастан кыттыылаахтар уонна улуус общественнай тэриллэрэ аастыт 2010 сылга "Мисс Якутия" республика бастыҥ кэрэ кыргыттарын конкурсутар кыайыыны ситиспит биир дойдулаахпыт Виолетта Дьячковскаяны кытта көрсүһүүгэ кыттыыны ылаллар. Ити кэмнэ репетициялар барыахтара. Оҕолор оҥоһуктарын быыстапката үлэтин саҕалыаҕа.

Эбиэттан киэһэ 14 чаастан улуус инбэлиит оҕолорун фестивальын үөрүүлээхтик аһыы, оҕолор дьоҕурдарын көрүү киэһэ 17 чааска диэри саҕаныаҕа. Киэһэ 17 чаастан фестиваль кыайыылаахтарын наҕараадалааһын долгуулаах сиэрэ-туома ыытыллыаҕа. Ити кэнэ Виолетта Дьячковскаяны уонна киниэхэ кэлсибит эстрада сулустарын кытта уопсай хаартыскаҕа түһүү былааннанар.

Киэһэ 19 чаастан улууска оторунэн буолбатах чаҕылхай уонна сырдык бырааһынньык ыытыллар. Ол курдук, "Айылгы" үрдүк сценатыгар "Мы вместе сможем больше" фестиваль кыайыылаахтарын уонна эстрада ырыаһыттарын уопсай концерыгар барыгыттын ыытыллар. Бу концерга киирбит үп, сэрэйиллэрин курдук, улууспутутар олорор инбэлиит оҕолор дьоҕурдарын сайыннарыыга мунньуллар фондаҕа киирэр. Маны таһыын сарсыардаттан хаччахтаммыт кыахтаах оҕолорго комолоһор сыаллаах анал дьаһык үлэлиэҕэ.

Убаастабыллаах улууспут олохтоохторо! Балысханнык устар күргүөмнээх, комуоллоох олохпутутар араас биричиинэлэринэн кыахтара хаччахтаммыт биир дойдулаах оҕолорбутун өйүүр сыалтан концерга кэлэн күндү көрөөччү буолан, ким теһеҥ кыаҕарынан үбүнэн көмөлөһөн түмсүүлээхпитин, кыаммакка илиибитин ууларга бэлэмнэтин көрдөрүөҕүн, дакаастыаҥын. Чахчы да, барыы бииргэ буоллахха барытын кыайыахха сөп!

Оксана ТРОФИМОВА.

Сэргэх дьаһал

ЭКСТРЕМАЛ-СУУРУК – ТӨРӨӨБУТ ДОЙДУТУГАР

Аастыт сыл бүтүүтэ Чурапчы Хоптоҕутугар саҥа тутуллубут П. Т. Пивитин аатынан спортивнай комплекска нэһилиэк олохтоохторо биир дойдулаахтарын-"Гражданская доблесть" болҕо хаһаайыныы, экстремал-суурук Петр Семенович Наумовы чиэстээтилэр. Бэрт сэргэхтик барбыт бу дьаһалы комплекс директора И. С. Посельскай иилээн-саҕалаан ыытта.

П. С. Наумов 12000 км эт атаҕынан Калининграднан саҕлаан Владивостокка диэри хайдах, туох саҥаалаах, сыаллаах-соруктаах сүүрбүтүн видеоран көрдөрө-көрдөрө сиһилии кэпсээтэ. Тыаһыыны аахсыбакка оҕолуун-уруулуун, кырдьаҕастыын барыы олус сэҥээрэн ыытыбыт.

Эҥирдэ тылы эшиитэр маннык соҕумэр сүүрүүнү аан дойдута ким да онгоро илиигин болҕоппотэ, кэбэ модун саналаах, кыайыыта дьулуурун соҕус-махтайан бэлиитэтилэр. Нэһилиэк баһылыга С. В. Петров нэһилиэк Бочуоттаах гражданинын Петр Семеновичы саҥа оҥоһуллуохтаах отоплениелаах дьиэҕэ кэлэн олорорутар ыҥырда. Көрсүһүү геройун үөрэнээччит Т. К. Далбаева, кырдьаҕастар аатыттан А. Д. Аммосов, С. Е. Силоров, оскуола директора Д. И. Попов, улуус депутата Д. Д. Дьячковскай, нэһилиэк сэбиэтин депутаттарын председателэ С. И. Попова, биирдэ үөрэммит табаарыстара Н. С. Григорьев, Г. Г. Тимофеев, Хайахсыт нэһилиэгин баһылыга А. И. Дорофеев, Ф. Е. Колесов сүүрүү эҥирдэлээн туран кэбиэнэ кэпсэ тутталларын, холбуур оҥостоллорун эттилэр, Гиннес рекордун кэпсэтиигэр киирэн сонноҕун бэлиитэтилэр. Көрсүһүү кыттыылаахтара П. С. Наумовка Дьокуускайга квартира биэриллэриигэр көрдөһөн Саха Правительствотын аатыгар көрдөһүү сурук түһэрэргэ куоластаатылар.

У. С. САВВИНА,
үрдүк категориялаах учуутал.

ЫҢЫРАБЫТ!

С.В. Расторгуев биримнигэр 2-с республиканскай церковой искусство оҕолорго курсуо бу дьыл кулун тутар 17 күнүгэр Чурапчыга ыытыллыаҕа. Онон сайаапкаларытын кулун тутар 10 күнүгэр дьыл күүтэбит!

Ону тэҥэ Пекин куораҥа "Кытай искусствотын кытта биллэх" диэн биир ыйдаах курска ыҥырабыт (от ыйа-атырдьах ыйа). Үөрэнэр предметтэр: акробатика, ушу, үҥкүү, ырыһый, фокустар, жонглирование. Оҕолору уонна улахан дьону Кытай бастыҥ специалистара үөрэтиллэр. Тиксэргэччи телефоннаах: 8411-51-43-156, 8914-105-84-40. Электроннай аадырыс: petrkalachev@mail.ru

МАХТАНАБЫТ

Биһиги дьиэ кэргэн күүлү кыра уолбут Вася Игнатьев орто дойдуу олоҥуттан бүлүгүннүннүк барбыта бу дьыл тохсуннуу 24 күнүгэр 40 хонугун туолла. Биһиэхэ, нэһиэстэр, аҕаларыгар, биирдэ төрөөбүттэриттэр, барыа чуолаймахтарыгар, бутуохтааҕар да ыарсыгыс буолан кутуруҥ сутуун хаалларан барбыта олус хомолтолох.

Ол эрдэ оҥбут Вася таһа дааны олус соҥуччу биһиги кэпсэбитигэр тоҕоостоох ийэ киэн олорон аастыт олоҕун, эйэҕэс эрдэмин, үүнүүлээх-сайдыахтаах кэпсэбит туһунан үтүө өйдөбүлү дьоно-сэргэлэ курдуук ойдуу-санаа сылдьыахпыт.

Тутаннан туһаанан, сүгүлээх, ыарахан күннэрбитигэр күүс-иннэ, өйбүн буолбут биир дойдулаахтарбытыгар, чуолаан Белугур нэһилиэгин дьаһалтатыгар, Аммо орто оскуолатын коллективыгар, "Мынаҕайы" ТХПК коллективыгар, ыалларбытыгар Дьоллоохтарга, Мариковтарга, Федоровтарга, Яковлевтарга, иэйэлэргэ, аҕабыт ыччата: Аммо орто оскуолатын 1979-1982 сс. үөрэнэн бүтэрбит выпускниктэригэ, иэйэлэт биирдэ төрөөбүттэриттэр, иэйиилэр барыа дьиэ кэргэттэриттэр, аҕабыт биирдэ төрөөбүттэриттэр, иэйиилэр оҕолоруттар, аҕабыт биирдэ төрөөбүт бэрэттэриттэр АМКуличковаҕа, ВВПротодьяконовка, Мынаҕайыгыт бар дьонтуттан тыыбыттыын сатаан эпитах махтанабыппын хаһыат нигүө тиэрдибит. Эйиэхэ ийэ курдуук кайыыһыгыт эрэ аҕыстыгыт, иэйэхсиэхит эрэ эҥирдэстин, хаһан да ыар кутуруҥ кууспатын, дьиэ кэргэннэриттэр курдуук ырыах, сырдык санаа сылдьаҕыт, дьол-соруу тоохойдун!

Иэйэ, аҕа, убайдара, эдэйдэрэ, сиэстэрэ, күүгүнэ.

Киһи уонна сокуон

БАРЫ ӨТТҮНЭН БӨҔӨРГӨТҮНҮҮНҮ, ЭППИЭТИНЭЬИ КҮҮҺҮРДҮӨҔҮН!

Уоруу курдук көрөнэ суох быһыы туора малы көрөн ымсыырар, туһанар, бэйэр инэриниэр өй-санаа киириититтэн оҥоһуллар. Маннык буруй оҥоһуллуутутар төрүөтүнэн үксүтэр киһи бэйэтин уорар дьаллыга (клептомания), ону тэҥэ дьон бэйэлэрин бас билэр малларыгар дьалаҕай сыһыаннара, тэриллэлэр, маҕаһыыннар баайы-дуолу харыстыырга сөптөөх миэрэни ылбаттара буолар.

2010 сыл түмүгүнэн оройуон үрдүнэн 51 уоруу оҥоһулунна, 2009 сылга 61 эта. Тахсыбыт уоруулар үксүн дьон уонна тэриллэлэр бэйэлэрин бас билэр малларыгар дьалаҕай сыһыаннарыттан оҥоһуллубуттара биллэр. Бу 51 уорууттан 15-һэ маҕаһыыннартан, рынокпартан уонна тэриллэлэртэн, 10-на дьиэттэн, сарайтан, 19-һа хаалларбыт хостортон, кабинеттартан, массыыналартан уоруулар буолаллар. Ону тэҥэ 6 төгүл аласка сылдьар суоһуллэри, сылгылары ыган өлөрөн, астаан уоран илдьэ барыы, 1 үрдүк күүрүүлээх уот ливиитын тростарын уонна ону туттарар чаастарын уоруу бэлиэтэнэ.

Чурапчы нэһилиэгэр турар "Детский мир", "Туйгун", "Сарыал", "Уют", Одьулуун нэһилиэгэр "Татьяна", "Эконом" маҕаһыыннартан, Соловьев нэһилиэгэр орто оскуола дьиэтиттэн, Чурапчы киэн бальыһатын амбулаториятыттан уонна "Лекарь" чаһынай аптекаттан, Төлөй нэһилиэгин почтатыттан уоруйахтар эрдэттэн дьиэлэр малтах оҥоһуулаахтарын, харабыла суохтарын билэн, түүннүү кэмнэ кэлэн сокуоннайа суох өтөн киирэн аһы-таҥаһы, туттар тэрили, эмиэ, харчыны, чаһынай предприниматель Архипов аатастыыгыттан "Минск" мотоциклы уордулар. Онон маҕаһыыннар уонна тэриллэлэр салайаччылара иннинэ киирэн уоруу тахсыбатын иннитиэн анал видеокамералары туруораллара, уоруйаҕы тутарга аналлаах сириэстибэлэринэн, сигнализацияларынан хааччыллаллара ирдэнэр.

Уоруйахтар түүнүн уоралларын таһыаран мал-харчы хаһаайына дьалаҕай сыһыанын туһанан күнүскү кэмнэ хостортон, маҕаһыын прилавогын үрдүттэн, аһаҕас кабинеттартан, биитэр дьон тоҕоруспут сирдэригэр уорар буоллулар. Ол курдук, гр. Абрамов "Айыллаан" СК-гэр дискотека кэмигэр гр. Сивцева гардеробка туттарбакка ыскамыайкаҕа хаалларбыт түүлээх бэрэһэтин уоран, Чурапчы оройуонун суутунан көрүллүгүлэр.

Маны таһыын киин бальыһа ороотделениетыгар көрдөрө кэлбит гр. Слободчикова сотовай телефона уонна Мугудайга сүүрүүгэ күрэхтэһии кэмигэр зал сыҥыныахтанар сириттэн спортивнай оскуола үөрэнээччитэ Седалищев хаалларбыт телефона булуллуннулар.

Уоруйахтар дьон көрүүтэ-харайыыта суох хаалларбыт дьиэлэрин алдьаталлара, хатаабакка барбыт сарайларын, гаражтарын өҥөйтолуулларэ, подваллары хаһаллара сылын аайы тахса турар. Мынаҕайыгыт гр. Дьячковскай гр. Артемьева сарайын алдьатан эти уоран оройуон суутунан көрүллэн, 2 сыл көҥүлэ быһыллан, колонияҕа ыытыллыбыт. Амма оройуонуттан аһан иһэр гр. Н. Чурапчы нэһилиэгин Софронов уулуссатыгар гр. Апросимова дьиэтин ааныын алдьатан киирэн малы-сыны уоран, тутуллан, билиэгин силиэстийэ бара турарыын, хаайыллан сытар. Хайахсыыка гр. Ермолаева дьиэтин ааныын алдьатан киирэн кыһыл уонна үрүҥ комус оҥоһуктары уоруулларыгар уорбалаах аччы булуллан, силиэстийэ бара турар. Ханна да үлэлээбэт, бастайаннай олорор сирэ суох гр. Стручков Чурапчы олохтоохтор гр. Кривошапкин дьиэтин ааныын алдьатан киирэн таҥаһы уонна кыһыл комус оҥоһуктары уоран, киниэхэ РФ ХК 158-с ыстатыйатын 3-с чаһыы "а" пуунунан буруйдаах тиксэриллэн, дьыала суут көрүүтүгэр ыытыллыбыт. Эмиэ ханна да үлэлээбэт гр. Смирников Ярославскай аатынан уулусса 4 №-дээх дьиэтин ааныын алдьатан киирэн гр. Э. телефонун, ити уулусса 10 №-дээх дьиэтин алдьатан киирэн Пивитина бас билэр видеокамератын, магнитолатын, аһын, иһитин-хомуоһун уоран РФ ХК 158-с ыстатыйатын 3-с чаһыы "а" пуунунан буруйга тиксэн, дьыала суут көрүүтүгэр ыытыллыбыт.

Улууспутутар тахсыбыт уоруулары ыытан көрөр буоллахха, үүстэр, ол эбэтэр 51 уорууттан 32-тэ киэһэ 22 чаастан сарсыарда 6 чааска диэри биримэ иһитэр, 19 уоруу сарсыардаанны уонна күнүскү кэмнэ оҥоһуллубуттара чуолкайданна. Онтон саһынан көрөр буоллахха, буолбут уоруулу 6 сокуоннай саастарын сиҥэ илик оҕолор, биир 55 саастаах киһи, онтон атыттара 18-35 саастарыгар сылдьар эдэр ыччат оҥорбуттар. Бу ыччаттартан иккэтэ - ЧГФКСИ студеннара, онтон атыттара - үлэлээбэт, үөрэммэт, сүрүн дьарыга суох дьоннор.

Хаһан баҕарар буоларын курдук, биһиги дьону-сэргэни дьиэттэн-уоттан тэйэр кэмнэ дьиэни хатыырга, эппиэттээх сирэйи хаалларарга, маҕаһыыннар техническэй бөҕөргөтүнүүлэрин, харабыллар эппиэтиилэстэрин күүһүрдэргэ ыҥырабыт.

Е.М.ЕФИМОВА,
Чурапчытаабы ис дьыала отделын следователэ, юстиция подполковника.

Улуу Кыйдыы 65 сылын тумуктэрэ

КИЭҢ ХАБААННААХ ҮЛЭ ЫЫТЫЛЫННА

I. Буойуннар албан аттарыгар.

Бүгүнгү күнүнэн Чурапчы улууһуттан төрүттэх 20 сэриилэ кыттыылаахтара куоратыттан, тыаттан тарааннан олороллор. Ол иһиттэн улууска 7 киһи олорор. 37 сэриилэ кыттыылаахтан огдообото, 471 тыыл ветерана (322 көмөрүллүү кыттыылаах) баар.

Россия Президиэнин Ураахтан толорон, 45 сэриилэ ветерана толору хаачыллыылаах таас дьиэгэ көмөр үөрүүтүн биллилэр. Сэриилэ ветераннарыгар, огдооболорго калгыгы сылларга сыл аайы бир тэҥэллэх көмөлөр оголоҕуллан каллилэр. 2010 сыл 1-кы кварталыгар тыыл ветераннарыгар дьиэ ерохуоҥнуур анаан 800 тыһячаах көмө оголоҕуллуна. Маныаха биһиги улууспутугар социальнай харалта управлениета (начаалынык Д.Е.Елисеева) улахан үлэни толордо.

Улууска пропискалаах 8 сэриилэ кыттыылаахтар эмиэ-томко 18950 солк. суумалаах 120 босхо рецепт сурулуннуо. Быйыл 38 ветеран стационарга сытан көрдөрүннэ, эмтэннэ, сыныйанна, толору медицинскэй көмөнү барда. Маныаха улууспутугар кэнэ бальыһа (кылаабынай быраас А.И.Коркин) тэрэһиннэх үлэни ыытта.

Сэриилэ тулхадыгар, биллиилэх худуоҕунньук А.П.Мунхалов, сэриилэ кыттыылаах, Кыһыл Сулус орден кавалера Г.Д.Ефимов, сэриилэ кыттыылаах А.Д.Картузов айар быыстапкалара тэриллиннилэр. Е.М.Иванова "Буойун-учууталлар - уоттаах сэриилэ", И.М.Павлов "Чурапчы уолаттара - кырдьыс хонуутугар", "Аатара үйэлэргэ умнуллубат" кинигэлэри бэчээттэннэн тарыстылар.

II. Улуус кинигэр Кыайыы күнүн параада.

Ыам ыйын 9 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр бэрт сэргэх параат тэриллиннэ. Тэрээһин үчүгэйдик улахан быһаарыыны ылла. Парааты С.И.Никитин хамаандалаах киллэрдэ-таһаарда. Урукку сыллар курдук буолбакка, 20-чэ эрэ мунуутэ тардыллан параат сарыланна. Тэриллэлэр барыы биэр чопчу сэриини көрдөрөр тэнг формалаах "коробканан" кыттыныылар. Хаһыс да сылын лорбыраас А.А.Попов огортообут пушката, самолета улахан бириэбили ылла. Таарыччы эстэххэ, параакка кыттыннарбыт "Катюшалара", таанкалара дьиҥнээх бойобуой техникаларга майгынныахтаах. Сыыһа макеттары, мин санаабар, параакка киллэрэр сыыһа. Кулуу гыммыт курдук өйдөбүлү биэроллэр. Ол гынан байыаннай техника макеттарын огоруулуу салгыахха, бу дириҥ интиилэх, кэскиллэх үлэ.

Байыаннай куустэри көрдөрөр коробкалар урукку курдук ыһыллыбакка, миитин бүтүөр диэри турдулар. Бу сырыыта тэриллэлэр эстафеталара хойутаан сарыланна. Дьиҥэ, эстафета эрдэ сарыланар кыахтаах эта. Урукку курдук, атыы-эргиэн эрдэттэн сарыланара бобуллубута биэр сөптөөх быһаарыы буолбут.

Бу күн Кыайыы мемориальнай "Умуллубат уот" сардааран тахсыбыта биир дьоһуннаах көстүүнэн буолла.

III. Ат сүүрдүүтэ.

Ыһыахха анаан нэһилиэктэртэн киллэриллибит аттар сүүрүүлэрэ тэриллиннэ. Аттар 800, 1200, 1600, 2400, 4200 метрэ үһүгүнэ сүүрдүлэр. Бастакы миэстэни Кытаанах нэһилиэгэ ылла уонна мини-тракторынан наараадаланна. Иккис миэстэни Хатылы уонна Болугур нэһилиэктэрин кыттыгас хамаандалара ылла. Үһүскэ Одьулуун тиистэ.

Сүүрүүтэ албох нэһилиэк кыттыбатаҕа куһаҕан буолла. Бу дьаһалга сэриилэ кыттыылаахтара В.П.Диодоров, И.В.Смирников, К.Н.Кузьмин, И.М.Павлов, П.Т.Карсанаев, Е.П.Федоров, И.С.Яковлев уонна П.В.Парфенов кэргэттэрэ спонсордаатылар. Күрэхтэһиннэ В.М.Ядрихинскай иилээн-саҥаан ыытта.

IV. Культура үлэтин түмүмүн.

1. Барыы нэһилиэктэр "Салют Победы" фестивалыга кэхтөөхтүк кыттыныылар.

2. "Аҕалар хорсун суоллаарыыан" диэн аатынан барбыт "сулуустаах эстафетаҕа" Хахыйах, Улахан Күөл, Үрөх Күөрэ, Уорҕа, Түөйэ олохтоохторо кыттыныылар. Бастакы миэстэни Хахыйах, иккиһи Улахан Күөл, үсүһү Үрөх Күөрэ ылылар.

3. "Саллаат сүрэҕэ" диэн Кыыдыл айымныытынан пьеса туруорулунна.

4. "Өлбөттөр, сүрэххэ тыыннаахтар" аатынан Гала-концерт ыытылынна.

5. Норуот жаастардарын быыстапката тэриллиннэ.

6. "Өлбөөдүйбөт өйдөбүл ытык өйдөбүллэрэ" диэн аатталаах пааматынныыстарга альбом-кинигэ таҕыста.

7. "Ваш подвиг бессмертен, Ваша Слава вечна!" диэн республикаатаары культуреай-спортивнай эстафетаҕа биһиги улууспутан Чакыр нэһилиэгэ иккис, Мутудай үһүс миэстэлэргэ тиистилэр.

Улууска барыта 131 история, культура пааматынныыстара баалар. Кинилэртэн биһэ - федеральнай, 58-ha - республикаатаары, 68-ha муниципальнай суолталаахтар. Бу үлэни барытын культура урукку начаалыыта Д.Д.Попов кыайа-хото салайан ыытта.

V. Анал тактическай медицинскэй үөрэх.

2010 сыл муус устар 20 күнүгэр эрэ бальыһа миэстэтигэр барыы нэһилиэктэртэн кэлбит быраастар, сиэстэралэр бириигэдэлэригэр радиациянан сүһүрдүллүбүт миэстэттэн кэлбит, радиация быһыланыыгар түбэспит дьону быһааһыннга имитация-үөрэх ыытылынна. Маннык тэрээһин улууска маҥнайгыттан Улуу Кыайыы 65 сылынан тэриллиннэ. Кыттыыны ылылар:

1. Гражданскай оборона медицинскай сулууспатын бириигэдэтэ;

2. Быраастар, сиэстэралэр бириигэдэлэрэ;

3. Авариялаах түбэспиттэри быһыһыар болох (2 салайааччы, 8 үлэһит);

4. Маҥнайгы көмөнү оногуу бириигэдэтэ (4 фельдшер, 16 сиэстэрэ);

5. Автомашина - 4 устуука.

Бириигэдэлэр наһыылкалары, шина-жгуттары, противогаздары, дозиметрлэри, авариялаах тутуллар комплектарын туппаннылар. Үөрэхтээх 30 "радиациннай зонаҕа түбэспит" дьону быһыаһыны, 20 киһиэхэ маҥнайгы медицинскай көмө оногоҕуллуна. 10 киһи анал медицинскэй отделениеҕа тиэрдиллиннэ.

Бу дьаһалга учаастактааҕы бальыһалар актыыбынайдык кыттыныылар. Үөрэҕи улуус кылаабынай бырааба А.И.Коркин салайан ыытта, сибидиэнньэни Г.Н.Алексеев оногордо.

VI. Чурапчы сэлиэнньэтигэр ыытыллыыбыт үлэлэр.

1. Сэриилэ кыттыылаахтарыгар, ветераннарга үбүлүөйүнэй жетээллэри туттарыы буолла. Кулун тутар, ыам ыйдарга 129 киһи тутта.

2. "Айылаан" СК-гэр Кыайыы Знамятын көрүстүбүт.

3. "Песни, рожденные войной" диэн 54 киһи кыттыылаах тэриллэриигэн ыччат конкурса ыытылынна.

4. Худуоҕунньук И.С.Никитин быыстапката ыам ыйын 7-16 күнүгэр "Айылаан" СК-гэр тэриллиннэ. 169 киһи сылдьан көрдө.

5. Ыам ыйын 8 күнүгэр сэриилэ ветераннарын көрсүһүү, чэстэһиэн тэриллиннэ. 215 киһи кыттыыны ылла.

6. Ыам ыйын 9 күнүгэр Ленин болуоссатыгар быраахынныыктаары концерт тэриллиннэ.

7. Ыам ыйын 20 күнүгэр 81 киһи кыттыылаах ТОС-тар иккиардыларыгар быраахынныыктаары концерт ыытылынна.

8. Бэс ыйын 23 күнүгэр Маҥайы алаахыгар Улуу Кыайыы 65 сылыгар аналлаах улахан ыһыах ыһылынна.

9. Кыайыы Скверигэр "Мин маҥнан сэриигэ барбытым" пааматынныык аһылынна.

10. Учуутал сылынан 4 квартираалаах саҥа дьиэ үөрэх үлэһиттэриигэр анаан тутулунна.

11. Улуус кинигэр Арчы дьиэтэ үлэҕэ киирдэ.

VII. Үбүлүөйүнэн тэриллэлэр иккиардыларыгар спортивнай күрэхтэһиннэр.

1. Волейбол (эр дьоҥҥо). Олунньу 21-22 күннэрэ. Бастакы миэстэ - ЧГФКСИ, иккис - "Маарыкчаан" ПО, үһүс - гимназия.

2. Саахымат. Олунньу 27 күнэ. Бастакы миэстэ - ОДьКХ, иккис - С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата, үһүс - кэнэ бальыһа.

3. Дуобат. Олунньу 28 күнэ. Бастакы-иккис миэстэ - ОДьКХ, кэнэ бальыһа, үһүс - ГГФКСИ.

4. Остуол тенниһэ. Олунньу 21-22 күннэрэ. Бастакы миэстэ - колледж, иккис - гимназия, үһүс - ОДьКХ.

5. Буулдьалаах саанан ыытыы. Олунньу 28 күнэ. Бастакы миэстэ - ОДьКХ, иккис - колледж, үһүс - үс тэриллэ холбоһута.

Уопсай түмүк: бастакы миэстэ - ОДьКХ, иккис - ЧГФКСИ, үһүс - колледж.

VIII. Биирдиилээн күрэхтэһиҥ.

1. Силовой экстрим. Муус устар 3 күнэ. Бастакы миэстэ - Николай Никутов, иккис - Прокопий Оконешников, үһүс - Иннокентий Гуляев.

2. Сотовай телефону ыраах аҕыйын, Аҥа дойду Улуу сэриилэ ветерана П.Т.Пинигин аатын иитэрэр дьаһалга республика Президиэнэ Е.А.Борисов илии баттаата.

Биһиги улууспутугар сэриилэ кыттыылаахтарын аттарын үйэтитэр маннык миэстэлэр баалар:

Алаҕарга - Г.Д.Протодьяконов аатынан оскуола, уулусса;

Бахсыга - Г.Е.Турантаев аатынан уулусса;

Болтоноор - Г.К.Федоров, А.Д.Картузов аттарынан уулуссалар;

Болугурга - Г.Я.Попов, И.Д.Егоров аттарынан уулуссалар, Д.Т.Брыскаев аатынан участковай бальыһа;

Мэлдьэхсигэ - Н.С.Тарабукин аатынан уулусса;

Мутудайга - Д.Д.Красильников аатынан оскуола;

Соловьевка - П.М.Васильев аатынан оскуола, Д.М.Васильев аатынан Сыныалаах кинэ, С.Д.Сергеев аатынан Мырылаах, Н.Н.Комподоев аатынан Хахыйахха уулуссалар;

Халаарга - С.Д.Флегонтов аатынан оскуола;

Хатылыга - В.С.Соловьев аатынан оскуола;

Одьулуунга - Н.И.Батучин, Г.Г.Григорьев, А.Н.Кардашевскай, Д.И.Ефремов аттарынан уулуссалар;

Хоптоноор - Д.П.Лазарев, Д.Е.Васильев аттарынан уулуссалар;

Чурапчыга - Д.Д.Красильников, Г.Д.Ефимов, Г.Д.Протодьяконов, С.Д.Флегонтов, Д.П.Лазарев, Г.К.Федоров, Г.Н.Макаров - Дьуон Дьаҥылы аттарынан уулуссалар.

"Саха Маресьева" С.К.Макаров аата улуустаары гимназияҕа иитэриллиннэ.

X. Кыайыы 65 сылын ыытыыҕа тэриллэлэр, сэриилэ кыттыылаахтара харчынан көмөлөрө.

1. Тэриллэлэр: "Маарыкчаан" ПО, Россия Почтата, Алмазэргиэнбаан, РКЦ, Россельхозбаан, Сбербаан, улуустаары пенсионнай сулууспа, "Чурапчы" МУП, УКС, "Одно окно" МУП, Сахателеком, УФК, ОДьКХ, Дьарыктаах буолуу кинэ, кэнэ бальыһа, тутуу учаастага, социальнай управление, реабилитационнай кинэ, "Чурапчы" ТХПК, стройуправление, Энергосбыт, РЭС, тыа хаһаайыстыбатын управлениета, ис дьыала отдела, үөрэх управлениета, колледж, ЧГФКСИ, улуус оскуолалара, уһуйаннара, "Чурапчы улууһа" МТ.

2. Нэһилиэктэр: Чурапчы, Соловьев, Халаар, Талай, Хоптоор, Сылан, Чакыр, Хайахсыт, Арылах, Хатылы, Болугур кооператива.

3. Ат сүүрдүүтүгэр спонсордаабыт сэриилэ кыттыылаахтара, огдооботоро, дьиэ кэргэттэрэ.

Барыта 1 мил. 29 тыс. 90 солк. хомулунна. Бу харчыттан улууска пропискалаах 8 сэриилэ кыттыыһыттар 20 тыһячаах солк. суумалаах холодильник бириллиннэ. Оттон атын харчы Улуу Кыайыы үбүлүөйүн тэрээһинигэр, ыытыллыыларыгар туттулунна.

И.ПАВЛОВ,
матырыйаалы хомуйан талан суруйда.

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ !

Күн-күбэй иҥэбитин, эҕэбитин, хоҕ эҕэбитин, тыыл, үлэ ветераныын **Христина Степановна ГАБЫШЕВАНЫ** 85 саастаах туолбуккунан ис сүрэхпититтэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Күнү-сүнү кэтиитигэр хытаныах дорообуйаны баҕарабыт, маҥдыы үөрүү-көтүү эҥэрдэҥ, кэрэ саҥа кэскилэҕэс өссө да үйэнэҕэ олоруох, сиэттэрэх ортолоругар чэгиҥник-чаҕыйыктык, үөрэ-көтө, дьылҕаастык олор диэн алгыыбыт!

Эҕэрдэни кытта оҕолоруох, кыргыттэриҥ, кийиитиҥ, сиэнэриҥ, хос сиэнэриҥ.

***

Күнү-сүнү таптыыр хаҥаммыт, иҥэбитин, эҕэбитин, Чыаппаратаабы эр дьон хорун салайаачыстын, СР культуратын үтүмэх үлэһитин **Екатерина Марковна ЛЫТКИНАНЫ** 55 саастаах туолар үөрүүлээх күнүгүн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Күнү-сүнү кэтиитигэр хытаныах дорообуйаны, үлэҕэр ситиһиилэри, туох ааҕыллыбыт дьолу-соргуну баҕарабыт! Биһиэхэ бараммат кыаллыыр, үтүө саҥаах иҥин махтальытын тиэрдэбит!

Кэрэҥнэр Иннокентий, оҕолоруох, сиэнэриҥ.

***

Күндүтүк сэмьэр уҥуоталыгын **Федора Васильевна ДАЛБАЕВАНЫ** 75 саастаах туолбут кэрэ-бэлиэ кыргыҥ эҕэрдэлиибит!

Эн биһиги ааҕыллыбыт кинигэрбитигэр биэс тирах буолбуккар махтаабыт мунура суох. Баҕарабыт Эйиэхэ, ытыктыыр кинибитигэр, саҥа алмаадьыны хытаныах дорообуйаны! Чугас дьоҥуҥ таптаһыннан кыгыттанан үйэнэҕэ, дьылҕаастык олор диэн алгыыбыт!

Эҕэрдэни кытта үөрэппит оҕолоруох Дириҥ орто оскуолатын 20-с ыччата 10-с "Б" кылааса.

***

Таптыыр иҥэбитин, эйэҕэс эҕэбитин, педагогическай үөс ветераныын **Федора Алексеевна ДАЛБАЕВАНЫ** 75 саастаах туолбуккунан ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлиибит!

Күнү-сүнү кэтиитигэр, Эн туоруоҥ оҥоҥ тереппин, ааҕыллыбыт кинигэлэриҥ, 11 сиэн, биир хос сиэн миниэкэ сыттарыттан сүрэхпин сылаанныыбын сирдээн дьылҕаны алгыыр кэрэхсэбиэр.

Унаарыгай, наньыы куаалыыт, үтүө суолаах, алгыстаах тыллариҥ, ааҕыллыбыт барыбытын кэрэ-үйэлэр, сырдыык тардар, эрэли сэҕар.

Эйиэхэ барыбыт туһугар ыраах кыаллыыр, истиҥ сыдьаанныыр, итии таптаныыр иҥин мунура суох махтаабытын тиэрдэбит.

Баҕарабыт чэгиҥ дорообуйаны, сиэнэриҥ, оҕолоруҥ таптаһыннарыгар биэҥэ өссө да үйэнэҕэ олоророгор!

Чыаппаны Дириҥиттэн, Дьокуускайтан, Мэҥэ-Хаҥалас Бүтэйдьиттэн оҕолоруҥ, кийиитиҥ, кыргыттариҥ, сиэнэриҥ, хос сиэнэриҥ.

***

С.А.Новгородов аатынан Чыаппаны орто оскуолатын директорын, үөрдү дьиэбитин **Тамара Васильевна ПАВЛОВАНЫ** "Саха Республикатын үөрэҕириитин үтүмэх үлэһитэ" аатынан наҕараадаламмыппытын итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн туох баар ойоҕо-саамаҕын, салайар дьоҕургун сатабыллаахтык туһанан баай историялаах, кырдьаҕас оскуоланы уоҕуска, республикаҕа, Россияҕа биллэр гимназия, иннинээ хардыылыыр биэс тирахтаах онорбуккунан киэн туттабыт, астыналбыт!

Баҕарабыт чэгиҥ-чаҕыйыктык дорообуйаны, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиилэри, дьиэ кэрэҥнэр, чугас дьоҥнар дьолу-соргуну!

Дьиэлэриҥ Мария, Парасковья, Екатерина, кийиилэр дьиэ кэрэхтэрэ.

***

Күндүтүк сэмьэр эдьиийбитин **Любовь Михайловна ГРИГОРЬЕВАНЫ** дорообуйа хаҥыстабыллыыр ор сылаах сыралаах үлэ сыанаатын «РФ Дорообуйатын хаҥыстабылын туйгуна» буолбуккаҥын ыраастык эҕэрдэлиибит!

Эн кэнэ биилиэхэ, тэриллэр таптаныыннан, алгыстаах ыраахтаах курдуҥ ааҕыллыы кэнэҥэр сылдьарыгын киэн туттабыт. Баҕарабыт чэгиҥ дорообуйаны, дьоҥуҥ, оҕолоруҥ, сиэнэриҥ таптаныыларыгар үйдэрэн, ыаллыр тэриллэх убаастабыллыыр тиэрдиэн үйэнэҕэ дьылҕаастык олоророгор, ыаллыыгыт!

Чыаппаттан кырдьаҕас кэтиитиҥ Иван Кириллович, Толстоуховтар, Дьокуускайтан, Москваттан, Новосибирскайтан барыы Махаровтар, Алматыттан, Ирбитскайтан Гурьевтар.

Күнү-сүнү кэрэхсиэн, ааҕыыт, бырааттым, убайбыт. Одьулуунтан төрүттэах Чыаппаны олорор

РЯЗАНСКАЙ Михаил Кириллович

бу дьыл тохсунньу 22 күнүгэр сүүмэрдэх олохтон туораабытын барыы аймахтарыгар, биэр дьоҥнар ыраатыннаҕыт.

Аҕата, кэрэхсиэн оҕолоро, бөҕүгэ тороппуттэрэ.

БИЛДЭРИИЛЭР

Чаанньай дьыл атыылыллар. Билиэр тел: 8914-100-15-14.

***

Чыаппаны нэһилиэгин Константиновка аатынан уулуссатыгар 18-гар саҥа дьиэҕэ толору хааччаллыылаах, сылаас, тыаныы уулаах квартиралар атыылыллыллар.

Билиэр тел: 8914-238-32-29, 8914-102-38-63.

***

Петров Айаал Николаевич аатыгар бэриллибит паспорт суоттуутэн дьиҥэ суох буолан ааспыт.

***

Адамов Александр Александрович аатыгар бэриллибит байыанай билиэт суоттуутэн дьиҥэ суох буолан ааспыт.

***

Инженер-программист (сертификат Microsoft, Retra Tech) предлагает свои услуги:

1. Установка новой операционной системы Windows XP SP3 2010 на компьютеры, ноутбуки;
2. Переход с Windows Висты на Windows XP и наоборот;
3. Установка Windows7 русская лицензионная версия;
4. Якутские шрифты;
5. Антивирусная проверка, лечение компьютеров, флешек, ноутбуков и сотовых телефонов;
6. Восстановление утраченных файлов с носителей информации (флешки, хард-диски, CD и DVD);
7. Монтаж, установка беспроводных сетей любой сложности, создание сервера обновлений (для предприятий);
8. Установка разных версий Microsoft Office (2003, 2007, 2010);
9. Графические программы (Corel, Adobe Photoshop русские версии). **Тел: 8984-115-84-52, 41-916 (после 19 ч.)**

***

"555 Сардаана" такси ! Болтоноттон, Хатылыттан, Одьулуунтан, Дириҥтэн, Мугудайтан дьону ылабыт. **Тел: 42-555.** Коллективнай сайаатыҥ сыанабыт чэпчиэр. Дьокуускайга диспетчер: **733-221, 70-56-70, 43-03-33.**

***

Атыылыыбын: УАЗ-микроавтобус 4 олорор сирдэммэтин, система оҥоҥ, "Жигули", "Москвич" кэсиэннэриэ эбэтэр эмэ атастаһыахха сөп. Эйиэ варианнарыт.

Тел: МТС-270-56-70, МТС-273-32-21.

ИП Катаканов К. М.

Оказываю следующие услуги:

1. Составление и сдача налоговых деклараций (енвд, усн, есхн, 3 ндфл, 2 ндфл и т. д.) через интернет;
2. Составление и сдача отчетов пенсионного фонда (рсв-1, сзв-6, рсв-2 и т. д.) через интернет;
3. Отправка 1 отчета (файла) через интернет-150 руб;
4. Составление бизнес-плана;
5. Составление устава ООО;
6. Ведение и восстановление бухгалтерского, налогового учета юридических лиц.

Адрес: с. Чурапча, ул. Ленина, д. 32 (здание Ростоспотребнадзора).

Тел: 8-914-223-42-37, 43-251 (дом), 41-622 (раб).

Чыаппаны улуусун Толий нэһилиэгиттэн торуттаах Дьокуускай куорат олохтоох

ПОПОВА Мария Михайловна

олохтон туораабытынан кутуруннарыы тиэрдиллэр:

-Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылаагыр өлүбүтүгэр, тыыл, үлэ ветерана, Хоту нэйиилээх кыттыылаах Попова Мария Михайловна олохтон туораабытынан барыы аймахтарыгар, чугас дьоҥнар Чыаппаны улуусун Музыкаадыа Сэбиэтэ, «Чыаппаны улууса» МТ дьаһалтата;

-Сэрии өлүбүтүгэр, тыыл, үлэ ветерана, Хоту нэйиилээх кыттыылаах Попова Мария Михайловна күн сирэйиттэн барбытынан күүгүүгүгэр Максим Николаевичка, сиэн кийиитигэр Раиса Спиридоновнаҕа, сиэттэриэхэ, хос сиэттэриэхэ, барыы аймахтарыгар улуустааҕы ветераннар сэбиэтэрэ;

-Кырдьаҕас сиҥистара, тыыл, үлэ ветерана, сэрии өлүбүтүгэр Попова Мария Михайловна 104 саастааҕар орто дойдуттан арахсыбытынан кийиитигэр Спиридонова Раиса Спиридоновнаҕа, күүгүүгүгэр Максим Николаевичка, оҕолоругар, сиэттэриэхэ Е.И.Поповка, И.И.Поповка, А.И.Поповка, Д.Е.Петровка дьиэ кэрэхтэрэ;

-"Үйэ саас" бочуот баалаах, тыыл, үлэ ветерана, Хоту нэйиилээх кыттыылаах, Аҕа дойду Улуу сэриитин буойунун өлүбүтүгэр Попова Мария Михайловна 104 саастааҕар бу орто дойдуттан арахсыбытынан таптыыр сиэнэлэр, убаастыыр кийиэттэриэхэ, сиҥистарыгар Варламова (Спиридонова) Мария Максимовнаҕа, күүгүүгүгэр, ыччаттыыр кийиилэриэхэ Спиридонов Максим Николаевичка, барыы аймахтарыгар, чугастыы саныыр дьоҥнар Горнайтан, Дьокуускайтан, Чыаппаттан, Новосибирскайтан, Омскайтан Варламовтар, Габышевтар, Бугтар, Анкиндистовтар.

Чыаппаны нэһилиэгин олохтоох

СИВЦЕВ Леонид Николаевич

олохтон туораабытынан кэрэхсиэхэ, акушерскай отделение санитарыгар Сивцева Прасковья Петровнаҕа дириҥ кутуруммытын тиэрдэбит.

Улуустааҕы кэнсиэл больница салалтата, профсоюс, акушерскай отделение коллектива.

Таптаныыр иҥэтэ, эйэтэ, Чыаппаны нэһилиэгин олохтоох, үлэ ветерана, сэрии өлүбүтүгэр

МАТВЕЕВА Пелагея Николаевна

уҥуох ыраахтан ыарыыттан олохтон туораабытынан ыалыыларыгар, Туймаада участаагын фельдшерыгар Местникова Пелагея Иннокентьевнаҕа, сиэн кийиитигэр, кэнсиэл больница хаһаарыгар Афанасьева Анна Павловнаҕа дириҥ кутуруммытын тиэрдэбит.

Улуустааҕы кэнсиэл больница салалтата, профсоюс.

Кэриэстэбил

ИСТИҤНИК САНЫАХПЫТ

Күнү-сүнү кэтиитигэр, Чыаппаны улуусун Сылаан нэһилиэгин Үөҥүн Күөл олохтоох Обоноева Анна Николаевна үйэнэ ыраахан ыарыыттан олохтон туораабыта бу дьыл тохсунньу 25 күнүгэр 40 хонугун туолла.

Бийиги иҥэбит 1925 сылааҕа күлүн тутар 3 күнүгэр Уус-Алдан улуусун 1-ый Курбуйах нэһилиэгэр күн сирин көрбүтэ. Аҕата эрдэ олох иҥэбит 4 кылаанньаан тохтообут. Иҥэтэ түөрт оҕолоох ардобо хаалан сутуруоан, сэрии ыар сылларыгар сайыын от, бурдук, кыһыын суоҕу үлэтигэр үлэлэбит. 1943 с. иҥэбит от сиэн суоҕу кэриэ Мугудаабка тахсан кыттыыбыт. 1944 с. саас ыанныыксыттыы сылдьан Сылаантан төрүттэах Мугудаайа үлэлии сылдьар Дьячковскай Егор Абрамовичка кэргэн тахсыбыт. 1950 с. биэр оҕолоох Сылаанта кэриэ тахсан алохсуйбуттаҕ. Иҥэбит пенсиэҕэ тахсыар диэри колхоз, совхоз ардыгар үлэтигэр, ыанныыксыттыыны үлэлэбита. Алта оҕо амарах иҥэтэ буолан оҕолорун барыларын атахтарыгар туруорбуттаах ыал ыыппыт, олох иҥэг аартыгар ааспыттаах. 20-и тахса сиэн таныллыах этэ, 10-ааннаах тахса хос сиэн этэ. Киэн иҥэг-холку маҥыыласпыт, оҕолоругар, сиэнэриэгэр маҥдыы кэмэлдьэрэ, суоллаах. Ыарахан ыарыыта маҥдыа сытар кэмнэрэ Чыаппаны эмтэбит быраастарыгар Попова Марфа Афанасьевнаҕа, Пахомова Анна Ксенофонтовнаҕа, Сылаанта эмтэбит Христофорова Сардыана Николаевнаҕа махтыыбын. Эйиэхэ ситиһиилэх үлэни, кытаанах дорообуйаны баҕарабыт.

Күнү-сүнү иҥэбит, эҕэбит, хос эҕэбит сырдык моссуоҥ бэйиэн ойбутүгэр-саҥабытыгар өрүү тыыннах сылдьыах. Тиэх суолтар атаарыыга күүс-хомо, күбэ-ама буолбут Сылаан нэһилиэгин ветераннарын сэбиэтин председателигэр Макарова Клара Васильевнаҕа, үлэлэбит райпотун тэрилтэтигэр, кырдьаҕас убайбытыгар Дьячковскай Василий Николаевичка, быраатыгар Дьячковскай Георгий Васильевичка, дьоҥнаһыыгар, быраагыыт биирдэ үөрэммит оҕолоругар, чугаһаан Макаров Василий Афанасьевичка, аймахтарыгар Перминовтарга уонна "Аартык" түөлбэ олохтоохторугар махтанабыт. Киэҥнэргэ аҥыыныыдаах үлэни, бөҕө дорообуйаны, дьолу-соргуну баҕарабыт!

Оҕолоро, кутуттара, кийиитэрэ, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ.

КӨННӨРҮҮ

«Саха олох» бу дьыл тохсунньу 20 күнүгэр 5-с №-тэр Сыромятников Иван Александрович олохтон туораабытынан «кыйыгар Сыромятникова Татьяна Гавриловнаҕа» диэн кэпсээн «кэргэнигэр Татьяна Гавриловнаҕа» диэн көннөрдө ааҕарыгыттар. Тахсыбыт алдас иҥэн редакция бырастыы гынныбыт.

Үлэ ветерана, чугас ыалбыт

СЫРОМЯТНИКОВ Иван Александрович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэрэхсиэхэ, чугас доорбуттар, аймахпытыгар Татьяна Гавриловнаҕа, оҕолоругар Мариэҥэ, Александрка, Альбинаҕа, кийиилэрэ, кэргэттэриэхэ, эмээхсиэннэриэхэ, барыы ыччаттыыр кийиитигэр Платонова Анна Александровнаҕа, бырааттарыгар Петр Гавриловичка, чугас аймахтарыгар кутуруммытын тиэрдэбит.

Л.М., М.Г.Степановтар, Д.С., Г.М. Яковлевтар, В.П., Т.П.Карсановтар.

Хаҕаар нэһилиэгин олохтоох

ТАРАСОВ Петр Павлович

олохтон туораабытынан кутуруннарыы тиэрдиллэр:

-Саха Республикатын тыылын хаһаайыстыбатын ветерана, советскай-партийнай үлэһит, үлэ ветерана Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэнэриэгэр, аймахтарыгар "Хаҕаар нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата;

-Ер сылларга утуйанньалаах үлэлэбит Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьоҥнар Хаҕаар нэһилиэгин баайыыны хаһаайыстыбалара;

-Дириҥнэн ыытыллар кинилэрэ Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьоҥнар Хаҕаар нэһилиэгин "Чолбон" кооператив барабыыбыата, чиэннэриэх;

-Убаастабыллаах биэрэ үлэлэбит, бөҕүлэбит табаарыстара Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, уолаттарыгар, кыйыгар, сиэнэриэгэр Аргуновтар, Дьячковскайдар, Луковцевтар, Новгородтар дьиэ кэрэхтэрэ.

-Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан уолтар Тарасов Сергей Петрович дьиэ кэрэхтэрэ Хаҕаар орто оскуолатыгар биэрэ үөрэммиттэрэ;

-Ыытыллар кинилэрэ Тарасов Петр Павлович олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, барыы оҕолоругар "Бэрэ" түөлбэ олохтоохтор;

-Кырдьаҕас хаһаайыстыбаннай салайаачы, урукку Эрилик Эристиин аатынан совхоз управлениетигэр Тарасов Петр Павлович олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэнэриэгэр, биэрэ тороппуттэриэгэр, аймахтарыгар урукку Эрилик Эристиин аатынан совхоз салалтата, биэрэ үлэлэбит табаарыстара;

-Тыа хаһаайыстыбатын ветерана, үгүс сылларга салайар үлэни үлэлэбит Тарасов Петр Павлович олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэнэриэгэр, барыы биэрэ тороппуттэриэгэр Хаҕаар табаарыстыбатыгар биэрэ үлэлэбит коллегалара;

-Истиэнэ сэмьэр аймахтара Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Вера Николаевнаҕа, оҕолоругар Сергейдэ, Петрга, Игнатка, Аслаҥа, кийиитигэр, сиэнэриэгэр убайа Николай Петрович Тарасов, Екатерина Михайловна уонна кинилэр оҕолоро Петровтар, Тарасовтар, Перминовтар, Михайловтар.

-Үлэ ветерана, коммунистическай партия чилиэнэ Тарасов Петр Павлович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар Чыаппаны улуусун кэрэхсиэхтэрэ, кыайыыларын уонна Республика, биирдэ.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор-директоры солбуйаччы, культура, бырааб, дорообуйа хаҥыстабылын отдела – О.В. ТРОФИМОВА.
Эппиэтинэс секретарь, литературнай сотрудник, сурук отдела – Н.Н. ПУХОВА.
Экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбатын отдела–А.М. СЛЕПЦОВ.
Үөрэхтээһин, оҕо аймах, мччат отдела – А.Г. КУЗЬМИНА.
Корректор–В.Н.ПЕТРОВА
Верстальщик – Л.К. ПОПОВА.
Бэчээттаччы – Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ, С.А. ПАВЛОВ.

Тэрийэн таһаараачылар: СР Правительствата, Чыаппаны улуусун "Саха олох" редакционнай-издательскай холбоҕуок государственнай учреждение. Массабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациалыыр РФ бэчээккэ СР региональнай управлениетигар 2003 с. бас ыйын 20 күнүгэр регистрациаламмыт нуомэра – ПИ №19-0423.

Сана олох

Автор сурутар этиилэр саҥа редакция позициятыгар маҥдан сөп түбэйэр буолбатах. Суруккаа ыйытар чаастыар кырдьыаһахтарыгар эпиэлэнэйэн автор туһ байҕа сутар.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чыаппаны сал., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru

Бэчээккэ сакаас: № 7 (10256) Тираж 2400. Хаһыат сыаната: 10 сомк.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэриллиэхэ: 16 ч 00 м. "Саха олох" редакционнай-издательскай холбоҕуокка 24.11.2011 с. офсетка бэчээттэнэ. Аадырыа: 678670, Чыаппаны сал., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 54907. Хаһыат кэдиэлэҕэ устэ: оптуорунньукка, чаастарга уонна субуотаҕа тахсар.